

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538889

Caput Primum. Historiam hujus morbi sistens.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16577

CAPUT PRIMUM.

Historiam hujus morbi sistens.

Mulier ex vicino Palatinatus superioris oppido, *Langenthal* dicto, duabus horis itineris ab Academia hac Altorfina distante, nomine *Anna Bayerin*, quadraginta octo annos nata, macilenta, temperamenti melancholico-cholerici, mater octo liberorum, circa finem Januarii anni hujus millesimi septingentesimi vigesimi huc Altorfium in traha, quia ambulare amplius non poterat, ferebatur, cujus maritus & agnati Excell. D. *Præsidem* accedentes referebant, mulierem illam mamma horrendæ magnitudinis, duo quasi capita humana æquante, vehementer affligi, atque propterea ipsius auxilium openque implorabant. Accessit itaque ad malum ipsum inspiciendum, atque statum morbi accurate explorandum. Accedens vero reperit mammam dextram prædictæ magnitudinis, & figuræ talis, sicuti eam supra exacte delineari curavimus. Color erat ex atro-rubente & livido mixtus, fere instar partis ad sphacelum properantis, aspectu horrendus, intermixtis hinc inde venis atro sanguine repletis. Figura non erat rotunda sive spherica, verum ex majori spheræ A, a latere dextro minor quasi spheræ B prominebat. Major autem spheræ multis corporibus verrucosis, quorum viginti circiter numerari poterant, CC, obrita erat, quæ magnitudine, figura & colore papillæ adeo fuerant similes, ut ægra ipsa veram papillam a reliquis verrucis distinguere amplius non potuerit; quæ verrucosa corpora aspectum horribilem non parum augebant. Mulier valde jam erat debilis, & partim ob virium imbecillitatem, partim ob pondus hoc enorme pectori appensum atque incumbens, surgere aut ambulare vix amplius valebat. De doloribus conquerebatur vehementibus, urentibus, & quasi trahentibus versus dorsum & scapulas, totumque thoracem stringentibus, ob quos misera enixissime auxilium rogabat. Laudatus vero Excellentiss. D. *Præses* non solum omnes circumstantias probe considerans, sed etiam præterita, ortum & progressum mali examinans, judicavit atque simul indicavit ægræ & adstantibus, malum hoc esse periculi plenissimum: ægram enim jam valde esse debilem, viribusque fere exhaustam, & tumorem adeo ingentis esse magnitudinis, ut vix felix eventus sperari possit. Præ omnibus vero asseveravit, medicamentis hic nihil effici posse; attamen, quia totam molem adhuc reperiebat mobilem, neque subjectis partibus innatam sive intricatam, neque glandulæ sub axillis induratæ, aliove modo essent affectæ, neque alius morbus jam adesset; hinc spem aliquam adhuc superesse in amputatione, si huic se submittere velit, alias eam certo & brevi esse morituram. Cum vero

vero mulier afflictissima perciperet, superesse adhuc aliquam salutis spem, (quæ jam apud ipsam penitus collapsa erat) instantissime rogavit Excell. D. *Præsidentem*, ne ipsam desereret; sed ut secaret, & quicquid necessarium ipsique utile judicaret, faceret; se, doloribus hucusque ita excruciatam, contentam esse velle, si modo per bihorium post operationem viveret, ut adhuc per exiguum tale temporis spatium a tumore, pondere & doloribus atrocissimis libera vivere, & Deo pro tali beneficio, in statu tranquilliori & a doloribus vacuo, gratias agere posset, seque postea mortem non amplius reformidaturam esse. Precibus igitur hisce sæpius iteratis locum dedit Excellentiss. D. *Præses*, atque promisit, se præparato prius idoneis remediis corpore ipsius, eam a tumore hoc molestissimo per sectionem liberaturum esse, id quod etiam, sicuti postea describemus, præstitit. Quod vero *ad initium & progressum hujus mali attinet*, retulit ægra, illud jam sedecim abhinc annis initium sumsisse, & quidem eo tempore, quo recens fuerat puerpera. Accidisse nimirum tunc, ut, cum sola (sicut apud ruricolos fieri solet) in lecto decumberet, rusticum quemdam ipsius fores pulsasse, ita, ut sudans propterea e lecto surgeret, ad videndum, quid ille velit. Hoc cum faceret, percepisse se perhibet aëris frigidi ad mammam hanc sudantem & non satis bene tectam appulsum, atque inde paulo post tuberculum in mamma, avellanæ quasi magnitudine percepisse, illudque mobile & indolens. Hoc propterea multos per annos focci fecit, atque etiam postea ter adhuc non solum peperit, sed quoque tres suos infantes sine omni incommodo lactavit; tuberculo illo vix aucto. Successu tamen temporis sensim sensimque crevit; donec tandem post duodecim annos ad ovi magnitudinem accederet. Quo in statu majus malum metuens, medicastro & medicastras hinc inde varios consuluit, quorum alii emplastris, alii unguentis, alii fomentis, alii cataplasmatibus, nescio quibus, tumorem modo resolvere sive discutere, modo ad suppurationem deducere pollicebantur, sed frustra; e contrario tumor indies accrevit, donec tandem circa initium anni superioris ad capitis magnitudinem accederet, dolere inciperet, totamque mammam occuparet. Quo magis vero accresceret, eo magis quoque dolor, qui diu nullus erat, ingravescebat, & eo magis de periculo sollicita erat; quapropter alios atque alios adhibat circumforaneos ac medicastro, quorum quilibet inepta sua adhibebat remedia, ea spe atque pollicitatione, fore, ut tumor discuteretur, vel ad abscessum felicem deduceretur; sed omnes nihil efficiebant, tumore doloreque continuo ingravescente. Denique circa finem Novembris anni superioris alius adhuc circumforaneus accedebat, qui certam per suppurationem mali hujus curationem promittebat, atque remedia sua per integrum mensem adhibebat. Verum cum antea usque ad illud tempus unicus & simplex esset tumor sphaeroides, hujus agyrtæ artibus effectum est, ut minor ille tumor lateris dextri B, e majori A, excreveret, dolores valde auferentur, & mulier ad insignem debilitatem redigeretur, ita, ut

vix

vix amplius sola per cubiculum incedere valeret. Quo in statu desperato tandem huc pervenit, & auxilium Excell. D. *Præsidis* imploravit. Antequam vero historiam hujus morbi finiamus, hoc adhuc addere haud incongruum erit, quod mulier hæc, antequam hic tumor multum increfceret, copiosissimis iisque maximis pedum varicibus, a primi foetus gettatione, laboraverit; quæ vero ab anno ultimo, quo tumor mammæ magis increvit, eo magis illæ decreverunt atque imminutæ sunt, donec tandem ultimis mensibus ita disparuerint, ut nullum earum vestigium amplius superfuerit, neque nunc superfit. Menses etiam ab eo tempore, quo tumor valde auctus est, nimirum a mense Octobri anni superioris fluere desierunt. Atque hæc est integra gravissimi hujus mali historia.

CAPUT II.

Resolutionem casus hujus exhibens.

Cancer mammarum, qui græco vocabulo *carcinoma* audit, ab autoribus in occultum & apertum vulgo dividi solet. *Occultus* vocatur tumor durus, asper sive inæqualis, dolens, scirrhum indolentem subsequens: quo dolore a scirrho mammarum, qui indolens est, distinguitur. *Apertus* vero audit ulcus, cancerum occultum excipiens; quando nimirum cutis in tali affectu & postea tota reliqua mammæ substantia exulceratur; unde & cancer *ulceratus* sive exulceratus vocari consuevit (a). Haud quidem ignoro, *cancrum occultum* a nonnullis tantum dici *cancrum partium internarum* (b), qui revera occultus est, quia in sensu haud incurrit; & *apertum* eum, qui in sensu incidit, sive in partibus externis existat, sive hic ulceratus sit, sive non sit. Attamen usitatus magisque receptum est apud medicos, illos *cancros occultos* vocare, qui a cute integra adhuc occultantur; *apertos* vero, ubi cutis exulcerata, adeoque cancer antea absconditus sive occultus, jam apertus conspicitur (c).

Definitio
& divisio
cancri
mammarum.

Recte

(a) A variis quidem varie hic morbus definitur, mihi vero hæc modo data *cancri* utriusque definitio optima videtur: præsertim cum varii male & false eum definiant, quos vero omnes hic refutare, meum non est propositum.

(b) Ut a Galeno. Vid. & *Montagnana* de cancro, & *Fallopium* de tumor.

(c) Disputant scriptores multi, unde vox *cancer* huic morbo fuerit applicata; quidam volunt hoc ob figuram vel similitudinem cum cancro fluviali factum esse, vid. *Montagnana* de cancro p. 55. *Avicenna* Lib. 3. cap. 46. item Lib. 16. cap. 43. *Galenus ad Glauco.* cap. de cancro. Alii vero, quia malum est adeo pertinax, tam firmiter hærens, sicut cancer chelis suis tam firmiter adhærens, ut vix avelli possit. Mihi vero perinde est, undecumque vox oriatur, nam controversiam etymologicam meam facere nolo.

Tom. 11.

T t t

